

Nyelvjárási adatok

Somoskö és Somoskőújfalu

Juli néni fia

Legáláp húsz-húsz forint elég vóná neki. De szász forint, nyóucfan forintok egygy estère! Mā nem bännām, mā sokat montām, ős se bännām, hā katonānak elvinnék tőlem, hogy legálább egygy esztendejig vónék nyugottā, szoktātnāk lē róula mā ē, mēr úgy-ē mē sē szabād vónā tān ott innya úgy, mind ithon csinālljā. Em mindē veszekédék velē, fijam. Mindē veszekédék velē. — Nem ér sēmmit. — Sālgóubā. Most elmēnt dolgozni, képzeld el, este tizre, féltizényegyre, illyenkor, szoktāk így estère mēnnyi. Osztān rēggelyig odāvóut; hāt kápott, úgy ahogy monygyāk; nyóucfan-hetven forintokat fizetgetnek mā ēty siktārā nekik, — vásārnapī munkājídőy. Hāt most abbóy ēty fillért sē adott. Mos ki vān itt ānnāk ā tizes bizālmināk téve. Mā āszt monygyāk, hogy mā szēttē, hāt mos mā mēgisszā. Mos mājđ ēn āggyāk neki mēmmēg pēszt ā bizālmi izēbe, szakszērvezedbe. Mos nekēm kēl mēffizetnyi vāty kētszāz vāty hāromszāz forintot, āmit ősszēsžed. Ászt ő mind puffrā ūtyi illyenkor lā, dehāt nem tudok vele boldogulnyi, nem tudok jóyrā mēnnyi, mā hāzāsītānyi is — mondom, hijjābā hāzāsītom mēg, engēm ātkoz āz āsszony oszt, tudod-ē, hotyhā nem vígyūz. Hāj, nem, nem ākār hāzāsogynyi, mēr Māri hājtyā, Māri hājtyā enyim, hoty hāt nē ākāsztānā mā engēm ānnyirā, mēgis kēl neki vālākinēk lēnnyi, hotyhā ēn nem lēsžek, hāt kibe bizik ő ākkor. Dehāt mágām sē tudom, hoty hāt illyenhē nem sijetnek. Mēr vóut itten mā kēt-hārom lyānnā-asszonnā-ē, dehāt, de csāk ollyānkor mēgy, mikor rēsžeg. Legēnkorābā nem vóut ennyire, nem vóut; csāk mijóuta Bōzsi mēkhālt. Ággyit is, nem mondom, itt, elcsāpont, de mēgis nem ennyit, min most, mos minden este, mindēn vásārnap. It vānnāk Fānijék, mā nāgyon jóy tuggyāk-ē, sokszor úgy bújok tōlē ēre az udvārōn-ē, hogy nē lāsšék mā mēg, mēr ākkor osztān, hā vān is, odā kēll āgynyi, mēh hā nincs is, āggyāk. Ákkor is. Ággyāk! Hāt úgy bújok, hogy mā inkābb nē is kērjēn tőlem, míg osztān lē nem dōglyik vāgy el nem mēgy othorróy. Hāt most is mondom, odāultem ki lā, Mārijēkho ākārtām mēnnyi, osztān begyōtt ēre ā kert felōūrō, ott ā bocfāstō lā, hāt mā biztosān ētt, osztān becsuktā āz ājtóut, oszt elvitte jā ā kóucsot.

Elmondta: özv. Somoskői Imréné 63 éves, bányász felesége, Somoskő.

Bozó mama halála

Ilkā vóut odā be ā vendékségbe; ēn ākkor nem mēntem velē. Osztān ő gyōt hāzā māsnap, oszt ő mongya, hogy — ēdēsānyām nāgyo rosszō vān, beteg nāgyon; hā ākārōunk, bemēhetōnk nēznyi, mēr mā ūty hiszi, āszongyā, hod nem lēsžs

jobban, mér ászonygyá, mű nem ohajtott engem, nem kędözöt, mint szokot, hoty, hát én mé nem męntem, mind ahogy szoktá úgy-é kędöznyi mindé. De mű ászonygyá, nem érdeklődöt, hogy hát : mé nem męnté? Hát én oszt mingyü męntem akkor házá. Hetfőn vóut, hetfőn, oszt bemęntem, osztán ; szerdán, csütörtökön gyöttem osztán házá ; akkor-ágyit ot vóutám. Nem vóut betek csak két hetyig, két hetyig. — Akkor lębetegędött. Asszonygyá Gizánk, még akkor ászontá : hogy vigyék lę neki lisztet, osztán neki is süssék kálácsot. Hát ő mę montá, hoty hát minek mű neki á kálács. Majd ászonygyá ók mű sőtnek, ásszonygyá, sőtnek, ákinek kěl, visznek jęl.

Ászonygyá : Nem tudot tę ásztát, hod nekem is ván, aki męnnézęget. Ászonygyá, há Juliek begyönnek Somoskőbőü, ászonygyá, hát, ászonygyá, nekik nem kell? — Ászonygyá.

Máj lęgyönnek nálóunk, nę keressé mű ászonygyá, hogy vendęségęt csinállyon. Ó mű akkor is olyan nyáválygós vóut, ászonygyá, de még azé jęlvóut, de mégis nem háttá męg, ászonygyá, hogy vigyék lisztet, os süssék, Süttetett is.

En mikor bemęntem, ászonygyá, hoty : Fijám, ereggy, á rácson ván á kálács. Ászonygyá : Vęd lę, oszt egyę!

Mondom : Nem kěl mű nekem, édesányám. Mondom : Nem vágyok én ehęn.

De mégis egyę! — ászonygyá. Még eszt én ádom, még így montá, szęgény. Hát osztán be is vettem osztán á lepęnt męg á mákosát is. Váktám belőüle, ettém ecs csęppet.

Ászonygyá, hoty : házámegy-ę?

Itt lęszék mű vēle.

Máli oszt kędözü, hogy : Luli nénim, ászonygyá jęlgyőjkek-ę hányi, vágy — vágy ászonygyá, mękhá magá is vēlę.

Mondom : mękhálok, míg it lęszék, mękhálok, csak jęküggyeték othon nyugottá.

Elmondta : özv. Somoskői Imréné 63 éves, bányász felesége, Somoskő.

Egy hadi lakodalom

Męnőnk mink á lakadalombá. No ott esküvőre kěl máj készünyi. De jętöttem á vőlegęnnek á szabácságos levelit, amit kiadott á páp, mér á nekü nem eskütetyik męg Sőregęn. Ász mondom neki : Te Gázsi, ev vissza nę marágyyon. — Vágy én tęgyem be á zsebembe? — mér akkor ithon márád.

É, ászonygyá, nem márád á.

Jó ván. Jó ván. Hát mikor beérőünk Filekre, nekem is ván . . . , ety szép bukrétát ręggel idéadnak mellyemre, neki is á másikat. Mikor mű beérőünk Filekre, nincs bukrétájá. Hová tętted, te sulyá?

Visszáadom neki á magámét. Na mondok : Te vágy á vőlegęny, én csak vőfę vágyok ; én máj nézék magámnák. Hát kęręm, mikor beérőnk, nincsen itt áz elbocsájto level : így itt áll á vonát. Vóut neki egy bátyyá. Ász szęgęn kivátotta á vonátot Hájnácskőjig.

Hágy gyálog vissza áz elbocsájto levelé. Gázsi hol ván? Hát mé háttád tę ászt ot?

Visszá gyálok, hát izének á Medvesnek ki, mű gyött osztán ő, házáhozta á levelet — Bálázs.

Hát mikor menőünk áz esküvőre, akkor meg á kálápjájé hármágyik szom-

szédbe mentem. Ot kerestem még a kalápját. Hová tettétek a völegénnek a kalápját? Hol van? Ot keresem, nincs. — Há tánátam osztán neki, a völegénnek a kalápját. Bizony osztán má. Hät az esküvő megvót. Az esküvő megvót, akkor osztán hozták má odá, hät má mind lakadálombá, hät ákkor . . . Ász mongyák osztán nekém azok a hájñácskőjijek : Éttém-é má, aszongyá, kötelén hízod báránhúst?

Ezén écs cséppet gondolkoznyi kell, hogy minyő ez. Hät féltekinték úgy á sütőre, ot látok olyan jó húsféléket mässütve. Ennek kél lennyi ánnák á kötelén hízod báránnák-é! Gázsi még így ül mellettem, mind Andris, á bátyám.

Ot lögdösöm, em më nem ét, kérem, sëmmit, ész szälát së. Nem ett. Égyé, Gázsi, mér megá, mëbbänod. Mëbbänod të esztet, há të nem észél. Nem is ett, kérem, ész szälát së á völegén ; nem ett ot sëmmit, nem ét. Készül osztán, hogy mënönk má, mér ákkor még éfélkor járt á vonát, — az éfélyi vonátho.

Kérem ki á menyásszont, odáváktam — húsz — krájcár, tíz krájcár vágy mënnyi vót má ollyánfájtá péz még ákkor. Hät kikérem á mënyásszont ; kikértem.

De ánnyrá azé mégis ügyes vófé vótám én kérem, éty korsó pälinkát á lábám köszt ki tuttam hoznyi, hogy ászt nem vették észre.

Áz úton më szembe gyön velem, mikor kérem á mënyásszont ki. Elhosztám á pälýnkát is, még éty fédecist is melleté. Kíhosztám. Olvássák osztán mind á márhálevelet. Égy embér az elbúcsúzóját olvástá pápirró : No Tërcsá, të elmégý má, idé néz má, Të Tërcsa . . .

Elmondta : Czikora Péter 76 éves földműves, Somoskőújfalu.

Régi sorozási daltöredékek

Kerek az én kiskalápom nem drága,
Nem is köszön (—) sénkinek a híjábá,
Ággyū csóukot utólyará,
Ál léssz á kalápom árá, de csuhájla.

*

Áz észáki Jeges-tengér hánnya-vetyi á hulláját (hullámját),
Áz én kedves kis ángyalom szégyi á virágját.
De édes kedves kisángyalom, közs be bukrétábá,
Ügyis léssz egy nemsokára az én csákóúm oldálára.

Elmondta : Czikora Péter 76 éves földműves, Somoskőújfalu.
Magnetofonfelvételtől följegyezte és közzéteszi

KOVÁCS ISTVÁN

Nyitra vidéke

Alsócsitár (Dolné Štitáre)
Eset Julával¹

Távüelött | árattunk itt á faluvigénn, | á pogrányi útná. | Hät | ászt á
règgelit köjjet csinánunk má | — ki is vótunk fárádvá | és lèütünk az árokpártré. |

¹ Külön alkalmazott jelek :

• A magánhangzó után : különös vagy a mondat értelmét meghatározó hang-súly jele.

² Betű mögött: a fel nem pattantott zár jele.

(!) A szó mögött: a nyelvjárásba nem illő köznyelvi vagy idézett alak jele.

Ém vótám ottánt, | Mária, | ásztänn á Jáncsi gyeréke² | Rezső | és á | Fő Imris. | Hät áhugyán észünk ottánt, | reggelizünk, | csak ém még mondom ánnák á Rezsőnek : „Rezső, gyün á kuruzsló ásszony é!” | És ő az még neki | — nekem ászongya : „Té, në ugy mon neki, hoty kuruzsló ásszony, — vásoró bábá.” | Mondom : „Hugyán? | Vásoró bábá?” | Hät, | hogy : vásoró bábá. | De őneki jop füle vót, Julának, min nekünk. Árré ő mekfordót, Julá. Peggyig én nem montám még neki, hogy vásoró bábá, csak egymás között. | Hät hoty : „Té kódós, té tetvess, | — az ápād vágyonábá mēnnyé árátnyi, | në á másénn! | Mék té tudot kicsúfonyi á másikat, hogy vásoró bábá?” | Hät... | ém bizony' szigyembe márattám az é Julám mellett. Hät nem is tuttam neki mit visszászonyi. | Hät | szó níkő márattám, | Mária még ász mongyá nekem : „Ne! Há köjött á vásoró bábá, mos má hálgháthacc eléget!” |

Hät ez vót az egíssz. | Ásztänn | — vár csak! | É lēmēntem lē á | egíssz á Gábor sógorék főgyökhö, cság gyütt árē | Julá. Hät mondom : „Té vásoró bábá, most ít vágy! | Mos micšináják veled? | Kigyúrom mindēn' hurkádót!” | Té — az bēmēnt á ríték középejének | ríték középejének | bē | és ugy elkerőt engēmēt, az gondótá, hogy válóbá esszegyúrom itet. | Osztán emēnt házi, | ász mongyá, | hogy elmegy á | viborrē³ | és ot fog jelentenyi engēmēt, | — dehät nem hívatták érte.

Elmondta Gyurko Jozsi (ifj. Ment József), 36 éves parasztmunkás. Noha dolgozni messzire és huzamosabb időre szokott eljárni, tájszólása normájából nem tér ki. Fesztelenül beszél.

Beszélgéstördék

... Märci mēnt ánnyi á märhāknák. | Nem vót neki csak kéd dārāb, vātý hugyānn. | Ad á märhāknák ännyi | és | ém mek fővészēm á vásvillāt, hogy māj fogom kihānnyi á gānājt. | Hät Märci csak : „Öcse, hällod, | gyerejde!” | Hät mēntem : „No mi jāz, Märci bācsi?” — „Gyere, | mék tégéd nem kinātäläk még bōrväl!” — ász mongyá — „gyere!” — „Bōrväl? | Hät... | no hájjá, | mekkinānyi csak mekkināhāt.” | Ém még ippe szomjās vótám válamirē. | Peggyig nem is ettem sēmmit sē. | Hät kiház etý tökvēl : „No id még, még Märis nem gyün,” — ászongyá — „Märis nem gyün,” | Hät mondom : „Mijem Märis? | Hät há é válākit még akārok kinānyi, mekkinālom uty, hogy á Märis tuggyor röllä, tälānn á felesigēm, | nem?” | Ászongyá, hoty hät : „Mégis jop, há nem tuggyá.”

Osztänn | megittám egyvē, | csak á gyereg gyün | — Vince | ő mék kicsiny' vót. | Nem hoty kicsi vót, | de iskolās vót. | A gyerek odāgyün, | mekfordó és kimēn. | Istállóbá mēnt. | Bēmēn á istállóbá, | á gyerek ot hálgättyá, hogy még iszunk-i tovābb? | Hät | mā én elākärtām mēnnyi, | csak ászongyá Märci : „Még egyvel igyā, még egyvel igyā!” | „Hät énnékem nem kő, Märci bācsi, még Märis fog veszekēnnyi érte.”

Közbe gyütt ápām is, ém még elmegyék ki, | hät látom, á gyerek még á ézēbb hálgāt, | az ájtóbó. | Etý kicsint ki vót nyitvá á zájtó és onná hálgāt. | Bēmēntem én' visszā, de nem köjöt több innyivälójá. | Hät kēbzejje el, | gyütt Märis. | De ojan ātkozódās csināt | — sjáj! — az ännyat neki még māmā! |

² Fia.

³ (Nemzeti) bizottsághoz — „tanácshoz” (szl. národný výbor).

Mondom, dehoty köjjöt voná nekem még, | még | stámpédlivál se köjjöt voná belölle, | nem hogy' hát még ittám belölle . . . |

Elmondta Gyurko Jozsi. A hangfelvétel tudta nélkül készült.

Beszélgetés Bubu Katóval

S: Miko csiplís vót, | micsinātá? | BK: Én? | GyJ: Máddzágoc cëtted, | ugyi! | BK: Én, én nem szëttem máddzágot, me eméntem Nyiträrè és — GyJ: Kóbászt vótá vènnyi. | BK: kóbászt köjjöt vènnèm, mèk kényeret. | GyJ: És nem tivettè el Nyitränn? | BK: Én nem tivedèk è! Kibzejje èl, mënnyi sok . . . | — kibzejje èl, mënnyi sokat hozstám. | Nekün két kilot. | GyJ: Tè, ez náty kojá! | S: Felit mëgëtted? | BK: Nem bizony! | Á, nem is hãlgátnák mëg. | — Hosztam nekün két kilot, | Jozsi bãcsimèknák hãrmát, | Tàsá Örzsi nenémnek kettõt, | àz mã : | két kilot hozstám, és kényeret is hozstám kettõt | — kétkilossát. | Ász hát, — ngy. | Hèt mëg ngy, | àz mënnyi? — Huhá! | Tizenety kilo! | GyJ: Hèt mëg ngy àz nyóc! | BK: Hãhã! Nem tüt szãmítányi — butá! — Já pãrdõn, — mágok, miko jãrtak i-skolábã, | nem tãnótãk, csãk szènyet hortãk.

BK: Minõ szíp virãg è! | Rúzsásziny, | piross is, fehir is. | GyJ: Hã mèkhãltok . . . — ki fog mèkhãlnyi? | Mèjiktèk fog mèkhãlnyi? | BK: Á, | àggyig nem tãrt ki. | — Mãgã! |

Elmondta Bubú Kató (Maga Katalin) 12 éves. S = Sima, GyJ = Gyurko Jozsi.

Kolon (Kolinany)

Beszélgetés Abi Ilussal

GyJ: Mikor ütette mëg à tyúkot? | AI: Áprilizsbe ütettèm. | Tëttem àlãjok kãcsãtojàsokot — tyukmonyãköt? — | GyJ: Hãt mã àhugyãnn . . . | — AI: Hãt tojàsokot | és ki is kèttek szípenn. | No. | Nevèkèttek, | vãktãm nekik sãlãtãt, | miko kicsikék vótãk | vãty picinyèk, | mekkorpãsztãm', | sródot szórtãm nekik | és | mëg is — fõl is nevèkèttek | szípenn | mind à tizènt. | Osztã hizlãtãm, ollyãj jó mèkhãszãk, | no | — mãsfè litèr szirjã is vót nekì, | GyJ: Èlik sok! | AI: Jó. | GyJ: És hugyã, lãggyãjik nem vótãk mãgoknãk? | AI: Lúdijim is vãnãk. Àzok is vótãk. | Ocs csãk húszt kètt, | mëg døglött àzogbó is, | hõãrom' | nõ és | GyJ: Èllopnyi nem loptãk è? | AI: Nèm loptãk è. Tõbbijek | mëgmãrãttãk | és | hizlãlom ikèt. | Mèg vãn odã | ki hãt, | mëg àszt is bèhõãnyom, | kãrãcsonyãg mèkhizlãlom ikèt. | No és . . . — ity so'rbã no. | GyJ: Àkkor | àkkor disznõhúsã nem is lèsz kivã, | — nem is lèsznek kivãncsijãk. | AI: Àz is kolly | gyisznõhús kõ nõ. | Àzokot is . . . | hizlãlom | GyJ: Mènyi vãn? | AI: Vãn mëg vãn . . . | hizobã kettõ, | öt sũdõ, | ànyãgyisznõ is vã | kettõ. | Hãd dõgom vã kørõllõk àkãr mënyi. | GyJ: És picinyèk nincsenek most? | AI: Àsz mã èm most — nèm' . . . | picinyèk, no | mã ojà sũdõk. | Mãj já nuvãrbã lèsznek picinyèk. | No és . . . | Fõzõm à kru'mpit nekik, | mindèn nãp . . . | nno | és tøkõt hãnyok nekik . . . | GyJ: Àszt is mèkfõzik? | AI: Nèm' fõzõm, — àszt nyersenn èszik. | No mèk hãt | fõzõk is | — mã krumpit nekik | no és | àsztãnn | ugy | àzokvãl n. pontã sok à dõgom. | GyJ: Hãt àzok kørõ | — kørõ vãn sok munkã, | àz bisztoss. | AI: Vãn. | vãn dõgom. | GyJ: És most à | hizõnãk mit àd ènnyi? | AI: Kukuricãt | àdõk nekik, sródot õntõk jó sũrõnn, | àszt is mëgèszik és mã mã | jó hiznãk, | no. GyJ: S vize | — pusztã vizet nem àd nekik? | AI: Pusztã vizet | — àszt is | loccsãntok nekik, | Krumpit is fõzõk nekik, — no. |

GyJ: No és | huyan inek így | így mágok egymás között most ithonn? | Jó eggyesénnek? | AI: Mëgëggyezünk. Hälä istennek. | No hāt mā ugi... | GyJ: Az á fontoss... | AI: Nem veszekëdünk sohà, — nëm | nëm tudunk veszekënnyi. | GyJ: És á | lovákonn ëggyüd dógoznák? | AI: Èggyütt. | Èggyütt | mëgyünk tãvãsztó kezdve | á hãtãrbã ëggyüt mëgyünk. | Oãsnyi, | ùtetnyi, | kãpõanyi | és — télën mëk — kétfélë mëgyünk. | GyJ: Tëlën kétfélë hehehe! | — Mãmá is vót azé elik sok munkãjok. | AI: Á munkãnk vãn azé. | Hãt mëk' | — krumpit ãsuk, ripãt ãsuk, | mëg — nõ | mindëmfélë dógunk sok vãn. | GyJ: Mëg á vetis is idehãtrë, ugi? | AI: Vetis is mëg ëë — idehãtrë vãn. | Mëk kórót is köllene vãgnyi. | No és mëg az bë köjjene vëtnyi. | És á rossz idõ nëm ëngëgyi | és... | Mit | csinãllyunk? | GyJ: Hãt | nem lehet csinãnyi bizõ sëmmit së. | — De mãmá hãnn ãstãk mágok á | ripãt? | AI: Krumpit ãstãm itt á kërbe | ollyã sãros, hogy | GyJ: Krumpit? — Nem sãrgãripãt? | AI: Mëg á sãrgãripãm is á fõdbë. | GyJ: Hãnn? | AI: Ælsó mãmõmnã. | GyJ: Hãnn? | AI: : Ælsó mãmõmnã vãm mëg á sãrgãripãm. | Á Hãjlãzsbã, | ott is vãm mëg, ãszt á lúdãk mëgëttik. | No és | mindëmfélë csãk á sog dólog. | Csãk mos szüretõtünk. |

Elmondta Balkó Mihályné sz. Balkó Iloña 44 éves parasztasszony. Faluján kívül nem tartózkodott. Elfogódottan beszél. AI = Abi Ilus, GyJ = a csitári Gyurko Jozsi.

Pográny (Pohranice)

A valamikori ifjúság szórakozása

Má most én öreg vagyok, | de mikor fíjátál vótam, | ëmëntünk | a Partyi fõdekrë | és ott | szëttünk | ... farkásomát, | ëvittük és | tyüzet raktunk, | nagy tyüzet, | és abba farkásomát hántunk belë | és inekõtünk, | ëggyik | ëgy lyány'nak a | — ëgy legint inekõtünk | szeretõjinek | és a | másik | úccábó, | azok ëmentek a Mára.⁴ | És onna | ideinekõtek | a Partyi fõdekre, | mink mëg inekõtünk vissza | a Mára. | És mëgin a | másik Apãtyibó | azok mëg, | azok mëg a Dombra mëntek | és a Dombonn is tyüzet raktak | és ott is hánták a farkásomát a tyüzbe, | inekõtek. |

Ès osztënn ëgy leginy ëngëm kergetëtt, | hogy bevét a tyüzbe, | ém mëk szalãttãm elõle, | szalãttãm | — hãt a Partyi fõdekëm vót | millebb út, | bëszalattãm a údba, | ot márãttãm, | leütëm, | kicsuklott á lábam. | Uty hoztak haza. | Apãm mëk szidott, | nem akart eresztenyi, | hogy më mëntem oda, mos má uty kó. | Mos má két lyány'hozott haza. |

Elmondta Ambró Verca (Sima Józsefné, szül. Pindes Veron), 74 éves parasztasszony. Faluján kívül nem tartózkodott.

A péknél

Sütik á péknë kalácsot. | Horgyák. | Vasakot. | Akkor a pék elkeszt hãnnyi. | Rakják mëg a fejire is. Lë a mákoskalács! | Összegyúrják [!] | Belëlipnek a lepimbe. | Veszekëdís, verekëdís. | Èggyãmst lëmongyák mindënnëk. |

Elmondta Kasznár Örszi (Majtán Mihályné, szül. Molnár Erzsébet), 47 éves parasztasszony. Faluján kívül huzamosabban nem tartózkodott.

⁴ Málra.

Kenyérsütés

Mamá behozuk a lisztét. | Rëggë kilencre kënyeret sütünk. | Mëktészük a kovászt. | Mëktészëm a kovászt, | utännä bëdagasztok. | fölviszük a pékhö, | pé¹ bëhännya és | két órájig mëksüll, | hozuk haza. |

Elmondta Kasznár Erzsi.

Kötözés és szüret Csermányon

Mëkhítak kötözni Csërmár-ra. | Kötöszünk, | ëty hétig ot vótunk. | Szombatonn | ádomásra | hitag bennünköt, | Èggy örek trotyli vin embër | vót a vincëllër. | Bëmënt a | pincëbe boré | ëgy lyány | leányval [!]. | Nem gyösztük öt kívárnyi. | Mi vam má vele, mé nem gyün? | Vi | trotyli embër a lánt rángöttá. | Akkor mink hármänn | utánna mëntünk, | bë a pincëbe. Kezibe vót a gyërtyá, elfjütük, | jó a hordóho váktuk vaty háromszor-niccër. |

Azután gyütt | mëgin csak | a szüret. | Mëgin ot vótunk, mind a ngyenn. | Egisz nap szüretötünk, | kiszötek az urak a szüreti bálba. | Este nekünk sijettek vacsorát [!] annyi és minket föl | küttek padlásra | alunnyi. | Ahogy mink elaluttunk, | — bëvacsorásztunk [!], | ëttünk-i-ttunk | és lëfeküttünk a padlásonn. | Èccër, ahogyan [!] alszunk, | a cigámbanda ablak alatt ráhúz | és az urak nagyba mulattag bënt sokann. | Jó bëittünk, | jó bëittünk, | — akkor összefogóckottunk [!] ngyenn, | a padlásonn annyira táncótunk, | hogy az urak mëgijettek, hogy a pádlás lëszakad, — az mint kiszalatt, — de mink a létrát elëp fölhúsztuk. | Az urak kiszalätták, | mink nagyon táncótunk, | othätták a vacsorát [!], mindënt, | — ki, | annyok utännok, | „Hova mentek [!], hova mentek [!]?” | „Anyuka, de ne [!] mennyen [!] oda, lecsinállják [!] a parasztlányok, | lëcsinának, lëcsinának. | De mink csak anná jobban ugrátunk | — a: hús, pá-linka, bo-r-kálács, | mindën az asztalon maratt, | mink mëg rëggë mëgëttük és mëgittuk. |

Elmondta Kasznár Örzsi.

A szénásszekérről lefordult asszonyról

A Szü-le Ma-ri ëhít taval színájé engëmët. | Èhoszta a gyërkít is, | mëg gyütt a Pi-styi is, | mëg ém mëntem. | És ö mëg viselös vót. | Mëgraktuk a színájá a szekeret, | Poronnánn. | S aszt mongya a Bi-rka Mi-so, hogy mënnyünk lë a ritekre a krumpijé. | Hát én hátó mëntem, | nem ütëm föl a sze-kërre, | csak a Pistyi üt föl. | Asz hajtotta. | És a Mari is | a szekërënn üt, | — de viselös vót a Mari. | A kizgyerëk mëg a | ölibe vót, | ëggyéves | gyërek. | Ölibe vót neki. | Mondom: „Pistyi, ere mëny' lë ë?” | Hát ahugyan a Pistyi fordó, | a szekër a színájá lëdöt, | ém mëg ëkesztem káronkonnyi, mondom: | „Mi ja | lófaszé mënték ere. | És a Mari mëg lëesëtt | naty hasvá. | Azom vótam mëgijedve, hogy | mit csinálóok ém most ije | natyhasó asszomval. | Hád bizo sëmmi baja së vót. | Fölkëtt | és ugy vezetë itet, a gyërkët. | Visszafelë a ritekëm föraktuk a krumpit, | mëgim fölüt a szekërre és sëmmi baja së vót nekije. |

Elmondta Majtány Antal (Majtán Antal) 45 éves földműves. Csak katonai szolgálata idején volt el falujából.

Éjjeli tévelygés az erdőben

Méntünk Mënyhère fodbalozní. | Hát | — gyüvünk hazafelè, | Kicsikét elmarattunk Mënyhénn, | bëmèntün kocsmába, mägittunk èty | pár pohár sòrt, | èty-két fédècit | — bëestelèttünk. | Gyüvün kërèstò a csitári erdònn. | Mënyhètò. | Hát, | ahogy mëgyünk, | száll a harmat, | gyün velünk a Sodo | — a Gomba. | Vótunk hármánn. | Ággyik tivèlèktünk-szidèlèktünk | — eltivèttünk | a zerdòbe. | Mondom : | „Ère gyerték!” | „Nem!” | hogy emere vót, má tuggya Mënyhètò, | má ismeri a Mënyheji útat, | így és így tovább. | No | mèntünk, mèntünk föl a hëtytetòre. | Fòlme gyünk a hëtytetòre, naty sziklára akattunk. | No | mink léereszkettünk a szikláró, | hármánn, | A cigány, | a Sodo az otmaratt, | „Jaj, | Róza, hüm vagyok? | Családós apa vagyok. | A két | család, | ém még a Róza, | még az a-kis Jozsikám | — mi lész veleték? | Családós apa vagyok, | mi lész velem?” | Nevettük má mink lènt a vógybe. | „Sodo ugorj”⁵ | le!” | „Ugrok, | de hova? | Patagba, | vagy a sziklákra?” | „Csag gyere lè, Sodo, | valahogy légyűsz tè onnan,” | Le izz gyütt a Sodo, nagynehezè lèhásztuk lábonn. | Mëgyünk, mëgyünk, | találkoznak a csòszvel, | a Kovácsval, | „Kovács úr, | nízze, öreg embër vagyok má, | má mëgòregettem, családós apa, | el vagyok tévedve [!], | segíjjèn, | könnyörögjö [!] rajtunk, | vezessèn ki minkèt | a | útra,” | Ki is mèntünk az erdòbò, csitári erdòbò ki | kittivèlèktünk ; | találkoznak a fészèmò erdészvel | — hogy is hiták ütè no | — „Bittèr!” — | Bitnèrvel, | „Sodo, | Jozso, húj jársz tè?” | Bitnèr úr, | ággyon èty cigarèttát!” | „Nincs nekèm, Sodo, cigarèttám.” | „Jáj, jáj, | családós apa, | huygam fogok é hazamènni, | isz mink a csápori erdòbe járunk!” | — „Hát huygann?” „Nyízze è”, — aszongya — „Bitnèr ur, Kovács ur, csupa sár vágyok, | egisz nyákiq | a Róza, hazamèk, földakaszt,” |

Hát má ballagunk, ballagunk. | Akkor még it à Pintyi Jáni, | szòvetkèzedbe,⁵ | bëmèntünk mink oda, | „Jáni bácsi, | mènnyèn a Rózájè” — aszongya. | „Még mos sè tudom, hoty hüm vágyok. | Hüm vagyunk? Csitári szòvetkèzedbe vagy a pogrányi ez?” | Hát | gyün à Róza : | „Tè bolont, hüm vótá?, tè emlebeteg,⁶ tè zàvárosseszò!” | „Róza, de ugrok!” | „Hova?” | Hát à patágbá!”

Elmondta Szòszke Lajos (Pindes Lajos) 33 éves földmüves. A felvételek a feltüntetett kivételével a közlòk tudtával készültek, 1955. október végèn és november elejèn. Magnetofonszalagra felvette és lejegyezte :

SIMA FERENC

Társzók Nyitra vidékèròl⁷

ágyā Cs : fejbever. Ott is ágyállják à libākot.

ágyārè Cs, Gr : nagyon, eròsen, alaposan. Szili ágyārè tanò. Cs. Mëgy à munká ágyārè. Gr.

⁵ Fogyasztási szòvetkezetbe.

⁶ Elmebeteg.

⁷ Mutatvány a készülő Nyitra Vidéki Szótár anyagából. Cs = Alsócsitár (Dolné Štitáre), Ge = Geszte (Host'ová), Gr = Nyitragerecsér (Nitrianske Hrnčiarovce), P = Pogrányi (Pohranice). A gerencséri rövid illabiális à mellett regresszív változatként gyakori a labiális a is ; a pogrányi rövid labiális a mellett, úgy látszik, progresszív változatként gyakori az illabiális á.

ágyig (-át) Cs : agyag.

ágygég Gr : addig. *Gyerünk ágygég!*

álomészvő P : félálomban. *Álomészvő hallottam. Ki jáz? Észalatt.*

ápródonkint Cs : apránként. *Ápródonkint beszézzét kéd borjút, tehenkét vett.*

árásztó Cs : nagyokat lép, nagy lépésekkel siet. *Én előre árásztótam.*

ásztri Cs : eresz. *Egész asztrijig irt az a embër.*

bágó Cs : buta. *Jáj dë bágó vágy!*

bájossánn Cs : aligha. *Bájossán gyűhettek.*

bándisztā Gr : zenekarban játszik. *Őnekik it köllyöt bandisztānyi.*

bapsavanyó P : savanyú babfőzelék.

bárász Gr : barack.

bécs Cs : gáncs, felhányni való. *Márisnak nincsem bécese, „nincs rá panasz, rendes”, és ami lyánta vót . . .*

bécskegyik Cs : kifogásol, elégedetlenkedik. *Sëmmi së jó neki, mindëmbë bécskegyik.*

beszìgetöss, (-et) Cs : beszédes. *Nem tudom, hovà való embërek vótak, — ollyà jó beszìgetössék vótak.*

bickó Ge : fejével helyeslőleg bólogat. *Áz öreg mëk csak így bickót.*

boldigásszony Cs, Gr, boldégasszony Cs : Boldogasszony napja.

brekecs, (-ët) Cs : bekecs.

bukkanó, bukkanyó P : bemélyedés az úton, kátyú. *Hordókot mëk kő fognyi, ezënn a bukkanjön' lë në biccennyën.*

burong Ge : enyhén borul. *Burong a zidő, nem tom, nem-i lëz belölle esső.*

bútyá Cs : combja.

buzéránt Cs : bujtogató, piszkáló. *Mingyig buzéránt vót örökín közöttök.*

bűröng (-öt) Ge : bürök.

cupká Cs : kocsi.

csalād Gr : gyerek (mint családtag). *Csalāgygok nem vót.*

cseléd Cs : ember. *Á bú nágyo lëtészì a cselédet.*

csëtër Cs, P : vizes (és sáros) állapot. *Á szoknyām mi sār vót, csëtër vót, locsos vót.*

Cs. *Hum mászkátá ebbe essöbe, csupa csëtër vagy. P.*

csëtrikëgyik Cs, P : vizesedik. *Ocs csëtrikënnyi, mind a kácsük a! Cs.*

csëzbanda Cs : Dzsessz-zenekar.

csík (-ot) Cs : kifőtt tészta.

csikmāk Gr : kifőtt tészta.

csivató Cs, Gr : zsavajog, veszekedik. *Ucs csivatónak, mind a zördögök a! Gr.*

Ne csivatójjátok! Cs. Uty kurjāngatott, csivatót ott a! Gr.

csomó Ge : kepe, félkereszt.

csukomány P : zár. *Ott is vót nyóc pince, és mëk csukomány së vót rajta.*

csühér Cs : fiatal (tinó). *Amázokonn a csühërekënn' ehozuk.*

dālibó Ge : dáridóz, dālibó Gr : dáridó.

döksig Ge : dögvész.

döllöbe Cs : izben. *Mā vaty három döllöbe.*

döntösszekér P : göncölszekér. *Vö. göncösszekér.*

dudu Gr : nagyapa. *Dudum is ű szípenn a porhétnū.*

dummogás P : morgás, zsörtölődés. *Jézus Mária, az a dummogás!*

duplá Cs, Ge : finom, kitűnő. *Nem a légdupláb bor, nem ollyán, aminőnek kőne lënnyi, Cs.*

ēfakad rivá P : sírvafakad. *Mënye ēfakat rivá.*

ēhāl Cs : eszméletét veszíti. *Ugy riszkettem, mājnem ēháltam.*

- elhodrödáz Cs : elsiet, elhamarkodik : *Lätod, ő szébben ír, ő nem hodrödázza el, min té.*
- elkussán Cs : elalszik, elbóbiskol. *Ott a húmim, viletlenő el ně kussánnják, el ně vigyik.*
- elmórikáz Cs : elidőz. *Á gyivóvól elmórikázok é.*
- elpāngó Cs : elpáhol. *Tiged is csak jó el köjjöt vóna pāngónyi.*
- érdeme van vminek Cs : érdemes. *Nincs érdeme mektālpanyi.*
- erőssig Cs, Gr : fagyos hideg. *Ázé nincs ojan erőssig.* Gr.
- esenkégyik Cs : epekedik. *Ő esenkédett ázé nāty sārzsijé, ő ot máratt (a katonaságnál).*
- eszē Cs : *Mā eszētek, észrēvättik, hogy az nem jó.*
- éter Cs, Gr : elfér.
- étyhászfi (-t) Cs, étyhászfi, étyhászfi (-t) P : sekrestyés.
- évadó Gr : elvállal. *Gyerékēt nem vādolom ē, me csintáln.*
- évíntéregyk Cs : megtörik (pl. bor), ízét veszíti, elmegy az ereje.
- fantácijó Cs : bolondóra. *Nekigyün az a fantácijó, kiz bolond.*
- farepülő Cs : vitorlázó repülőgép.
- fárszēb (-et) Cs, farszēb, (-et) Gr, P : hátsó zseb a nadrágon. *Am mek hátórbē a farszēbibe a pocikot ! Cs.*
- fāvágómádár P : harkály.
- féggyőz, féggyőzik Cs : verseng, felveszi a versenyt, előzködik. *Ánnak a hibriknek vām primā borā, májnem féggyőzik a (szeszēs) itālvā. Hāt tē akārnā a nyūlvā féggyőznyi? Fogunk féggyőznyi, ki tud jobban.*
- fēntszóvāl Cs, r. : hangosan. *Fēntszóvāl sirāttāk.*
- féső Cs, Gr, P : fésű.
- főnnálló kasznyi P : ruhaszekrény.
- foktātās Cs : amennyit az eke befog. *Jāni sógor jó két foktātāst észāntott.*
- frēkocs Ge : egyágú hajfonat.
- fűv (-et) Cs : fű.
- ganca, gāncā Gr : kukoricagombóc.
- gātyākötīs Cs : derék, öv. *Gātyākötīsíg vót a víz.*
- gēbre Cs, Gr, P : bögre. *Hūnn az a gēbre, māsfélitērēss? Gr.*
- gigā Cs, giga P : gége. *Mikor a lūdnak a gigājāba szālatt a kukurica. P. Mé nem vette ki a gigājābó (kukoricāt a fuldokló lūdnek)? Cs.*
- gőfőlyőss (-et), gőfőjőss, gőfőjőss P : göröngyös.
- gőfőrcs Ge : göröngy.
- gőncösszekér P : göncölszekér.
- gyārtvāny Cs : gyertyán(fa).
- gyōngyőget Cs : dédelget. *Gyōngyőgetnyi kōlly.*
- hājszāl Cs, Ge : órarugó.
- hālāmádár Cs, Gr, hālāmádár P : kuvik.
- hām Cs, Gr : a lámpa kanócának a hamuja. *Lēcīpjük a hāmját.* Gr.
- hāmārtýābā Cs, Gr : hamarosan. *Hāmārtýābā mit kívānnā? Gr.*
- hānyākogyik Cs : felhány vmit vkinek. *Veszekēttek, hānyākottāk.*
- hāzsārkgogyik Cs, hāzsārkgogyik P : ennivalót keresgél, ennivaló után kotorász.
- helekorānn Cs, helekorānn P : idejében. *De osztū helekorān gyere házā ! Cs.*
- hērkā Cs : harkály.
- hēvsig Cs : hőség. *Ollyā hēvsig vān, | minthā vilāg itāllyāt ittām vónā.*
- hēzsēly Cs : szeles, szeleburdi. *Mé vāttok ollyā hēzsēlyk? !*
- hibrik (-et) Cs : hibrid, szőlőfajta.

- hirtelibe Cs : hirtelen.
 hirtvė Cs, Gr : hirtelen. *Hirtvė hájótám.* Cs.
 hőcérkégyik Cs : kószál, dologtalanul ódöng. *Béätták iskolábá, ně csávároqjon, ně hőcérkégyén.*
 hörtüög Cs : rőfög. *Málacokat nyizd męg, nem azok hörtüögnek itt (az ajtó előtt)?*
 hodřėda Cs : szeles, szeleburdi.
 hófálát Cs, Gr : *Győnyörő, fehér, mind a hófálát.* Gr.
 horsog Cs : horkol. *Bėncsi, mit horsogó, ollyá horsogás csinász, hoty csudá.*
 hosszú szék Gr : pad.
 hőtkoross (-at) Cs, P : holdkóros.
 hunyor Cs, P : *Sáványó, mind a hunyor.* Cs.
 húról P : morzsol. *Frőlyis húrót lė nekėm kukuricát.*
 húzom Cs : huzam. *Kilenctő rėggelig ęty húzomba.*
 hűllőge Cs, hűllőge P : fél, ijedezik. *Nė köllő hűllőgényi.* P.
 hűtőszkőgyik Cs : hűsíti magát. *Válákinėk melege ván, lėhűtőszkőgyik.*
 íbrett Cs, P : élénk, fürge. *Hosztám szíp íbrett mácskát.* Cs. *Ojan íbrett, mind a evetke.* P.
 ikābb(r), inkābb Cs, ikābb Gr : inkābb.
 illesztő Cs : élesztő.
 illetyi itet Cs : illik neki. *Nem illetni itet (az a kalap).*
 írájá Cs : kedve, csinja. *Ētālātá neki a íráját. Mā męktālātám a íráját, hugyan kő csinānyi.*
 irtik Cs, P : ráérő idő. *Ha irtikėm ván, mindėn esztendőm bėdőgozom (a szőlőt).*
 P. *Nincs rā irtikėm.* Cs.
 jęgyvāgó Cs, jęgyvāgó P : kalauz, főleg autóbuzson.
 juszállag Cs : iszalag.
 káccog Cs : vacog, fogvacogva fázik. *Káccognāk a fogájł. Foktok kint a hátārbá káccognyi.*
 kándállik Ge : farol.
 kányámėnyegző Cs : kánai menyegző.
 kányámistá Cs, Gr : kálvinista.
 kászās Cs ; leváगतlanul hátramaradott gabonaszál.
 kászās vāgyok Cs : kaszálók. *Tizennıgy ęves korom ótā kászās vāgyok.*
 kasznıi Gr : szekrény.
 káucsu Cs : kaucsuk.
 kécsęge P : köcsög.
 kendő Cs : törülkőző.
 kereddzik P : könyörög. *Hát ęn kereddzek utānna?*
 kertenfurt Cs, kertenkurt P : *Van neki kertęnfurt, hā válákit kerętnek, akār mőřė.* Cs.
 keszkenyőcske Cs : zsebkendő.
 kifártat Cs : kifirtat, kikérdez. *Őköt mā kifártattūk.*
 kifítit vmit Cs : kibeszél, elárul. *Rāgyűnnek, — váláki kifítıttya. Nem fıtıttya ki, hōgy ęm vótám, ęn csinātám.*
 kihóddz vmit Cs, Ge : kibont. *Hóc ki ászt a zsākot!*
 kilėbog P : nagynehezen elmond. *Kilėboktam neki a bajom valahōgy nımětő.*
 kilicske Cs, Gr, P : kilincs.
 kípālādó Ge : kipusztul. *Kípālādót ęgisz kőssıgbl a bāromfi.*
 kípālbbó Cs : színleg. *Tānn ászt hıszed, hoty hārākszik rām, — mink csāk kípālbbó hārākszunk.*

- kírenkéggyik* P : kér, könyörög. *Nem kő neki légalább a szekéré kírenkényi.*
- kiszűrőgyik* Ge : kiéhezik, kiürül. *Ázok is ki vännák szűrődve, nincs annák sē mit ēnnyi, ki vā szűrődve. Áz embēr is : lēdolgozzā mágūt, sovānyānn ill, kiszűrőgyik.*
- kivāg* Cs : megver. *Kivāgnā tigdēt !*
- kláttfog* (az óra) Cs : lassan ketyeg, kettyen-kettyen.
- kokas (-t)* P : fosztatlan toll a fosztott között.
- kollā* Cs : hinta.
- kollāz* Cs : hintázik. *Nāgyō nē kollāz rájtā, mēgmontām !*
- kolléz, kolléz* Gr : járkál, csavarog. *Mindig māsztōt ō is, kollēzōtt, Ide-oda kollēzunk, nem csinālunk sēmmit. Csāk kolléz ēggyik hāzbō á māsighb.*
- korācsō* Cs, *korācsō* P : korú. *Ollyan korācsō vót, mind Imre. Cs. Ētykorācsōk vótunk. P.*
- kórmánka* ~ *kujka* P : fületlen kisdézsza.
- könyv* Cs, Gr, P, r.: könny. *Gyüttek a könyvejt. P.*
- kőpnyi* Cs : kevés. *Vót ott ēty kőpnyi folyem, āszt vittem bē (a piacra).*
- kőpönyeg* Cs : nagykabát, télikabát.
- kőszpörkőgyik* Cs : settenkedik. *Mos nē kőszpörkőgyetēk kōröllōttem (mert ti. borotvālkozik, meg ne vāgja mágūt).*
- krābāncs* Cs : öreg (tehén).
- krusnyog* Cs : húzza a lábát, csoszog.
- kujka* l. *kórmánka.*
- kukris, (-t)* Gr : kisgyerek, csöppség. *Hovā mity te kukris?*
- kupā* Gr : meritőkanál.
- kurjāmbā* P : kiabál.
- kurjānt* Gr : kurjant, kiált.
- kűszākoggyik* Cs : kőszál, csavarog. *Ijenkor kűszākoggyik kint ā hātārbā, nem hogy mēnne ālunnyi.*
- kűtyorog* Ge : csavarog, járkál. *Cigānyok is kűtyorognāk.*
- kűkő* Cs, Gr : guggol.
- lāpātýr (-t)* Cs, *lāpātír* P, r.: denevér.
- lāssānn* Cs : 1. lassan, 2. csendesen, 3. gyöngén. 2. *Lāssābbām beszī, gyērekēk mū ālusznāk.* 3. *Lāssānn íg.*
- lēdrimū* Cs : lepusztít, lelop. *Csērēsnyēnk vót, āszt mēg vāsārnāp lēdrimūtā vālāki (a fāról).*
- lējurmātus* Cs : református.
- lējukurogyik* P : leguggol. *Lē kő hozzā kukuronnyi.*
- letvess (-et)* Cs : akinek a szája szögletei ki vannak nyálasodva.
- lump* Cs : dologkerülő. *Sōgor, hāt ānnak ā lumpnāk nē āggyon ēnnyi !*
- lūpa* Gr : völgy, bemélyedés a földeken.
- lyukrējfordolō Pāl* Cs, Gr : páfördülő.
- māglólūd* Cs : üres, hízlalatlan liba.
- mājhāmā* Cs : majdnem. *Borcsink is, āz is ā ēggyik szēmīrē mājhāmā nem lāt.*
- māmēg* Ge : megint. *Mi jáz māmēg?*
- māndrāhō* Cs, *mandrahō* P : a pitvart a konyhától elválasztó tartógerenda.
- mēg* Cs : megint. *Ō mēg ot vót ā ūccā.*
- mēgbūgyved* Cs : megsavanyodik, megromlik (a főtt étel).
- mēgembērō* Cs, P : megvendégel. *Hotyha māsť mēgembērōť, āszt a tanārt nem embērōte vóna mēg? P.*
- mēgmestērkegyi* Cs : elrontja. *Andris mēgmestērkette.*

- mégrisszankogyik* P : megrezzen.
- mëkfundā* Cs : megnéz, megvizsgál. *Ēmëk, mëkfundālom á szöllöt, köröfundālom.*
- mëkkunyó* Cs : lekonyul. *Hugyám mëkkunyó áz á rípalével di alatt.*
- mëksért* Cs : fájdalmas helyet megüt, megérint. *Mëksértéd á újjám, elütásítálák („nyakon ütlek”).*
- mëksibrā* Gr : megverdes. *Ám mëg annū jobbám mëksibrātā á lovát.*
- mëncs (-et)* Cs, r : mécs.
- mihänn* Cs : mihelyt. *Igy vān ez, hāt mihänn ëty kicsit örekszik á asszony, nem kő.*
- mind á egísszenn* Cs : mind, valamennyien. *Mënnyetëk mind á egísszenn !*
- mindën ëggye* Cs : valamennyi. *Mindën ëggye zsākot.*
- modërätt* Cs : uras, uraskodó. *Modërättābbāk, jobbām modërākonnāk.*
- motor (-trot)* Cs, Ge, Gr, P : autó, autóbusz. *Lucā māj fog gyünnyi á félkilen-
cessi motorvā.* Gr.
- muskolatkörti* Ge : muskotály körte.
- muskā* Cs : borlégý.
- muzi* Cs, Gr : mozi.
- nemzeccsig* Cs, P : származás, család. *Ázé csāk párāszt nemzeccsigbő váló. Cs.
Igy á nemzeccsigre nem utósók.* P.
- nevelő márhá* Cs : növendék marha.
- nímëtlādā* Cs, *nímëtlādā* P : kézivágásos régi típusú szecskavágó.
- nyākcsāp* Cs, *nyākcsap* P : mandula. *Fājť nëki á nyākcsāpjā.* Cs.
- nyālābókogyik* Cs, Gr.: ölelkezik. *Hāt në nyālābókogyi | Dezsőske !* Gr.
- nyelet* Cs : falat. *Mākoskalādzsbó ëgy nyeletëcs csē adott.*
- nyúlāz* Cs : nyúlra vadászik.
- nyuzgā* Cs : sovány.
- orvoss (-at), orvóss (-at), orvós (-t)* P : orvos.
- örekkés* Gr : kenyérszegő kés.
- örömsig* P : öröm. *Itt örömsig, jó levegő.*
- öveddzik* Cs : öv, derék. *Öveddzikig jārtām fívbe māmā, gātyākötisig.*
- pallagi galamb* P : mezei galamb.
- pālāckā* Cs : poloska.
- pāngét* P : a műút betonozatlan széle.
- pāpfejes libā* Cs : amelynek a fején sötét folt van.
- pāposztoss (-at)* Cs, *pāposztoss (-at), pākosztoss (-at)* P : nyalánk, falánk.
- Pāposztos vāgy, mind á sārgā tehenünk.* Cs.
- pārāzs* Cs : porhanyós. *Áz á hó nāgyom pārāzs vót. Mind á dārāliszt.*
- pārt (-ot)* Cs : pár. *Ēty pārtot.*
- pāsi ~ öregāpā* Ge : nagyapa.
- pëkkó* Cs : feni a fogát. *Vālākirë pëkkó.*
- pëncír (-t)* Cs, Ge, P : tollkés.
- pënyiszlëss (-et)* Cs : penészes.
- pere* P : sorsoló cédula. *Ha valāmín osztoznāk, nem tuggyāk elosztānyi, perét hūznak.*
- përgemstër* Cs, P : szőlőhegymester, a szőlőpásztorok felügyelője.
- përiný* P : prém. *Kābātpëriný.*
- piciny* Cs : csecsemő. *Bőzsinek szíp picinye vān.*
- pihāristā* Cs, Gr : piarista.
- pilāk* Cs : részeges. *Ēggyik pilāk, vāgy á māsik.*
- pocikāz, pocikāzik* Cs : egerész.

pókálló Cs : pókháló.
 poroncsó Cs, Gr, r.: parancsol.
 posztátoss esső P : futóeső. *Esz csak posztátoss esső.*
 prégyikálószerk Cs : szószék.
 pudli Cs : pult.
 pulyváss (-át) P : pudvás.
 puzgér (-t) Cs : vízhólyag. *Ástam és a ásó nyele föltörött a tenyeremén éty puzgért.*
 rágyivittya magát Cs, r.: tisztálkodik, rendbehozza magát. *Nem hogy iparkonná rágyivittanyi magát.*
 rākos (-t) Cs : boszorkányok gyűlése.
 rāsúdó Cs : elkezd esni. *Hotyhá rāsúdóná!*
 rēckiró Cs : áldoz, fordít. *Most a állám nágyo sokát rēckiró ijesmírē.*
 rēhomāss (-at) Cs, Gr : reumás.
 rēndetlen Ge : rakoncátlan. *Jāj dē rēndetle vagy, | hallod!*
 részksā Cs, részksā P : rizksāsa.
 rēzēgā Cs : rozoga.
 ringispír Cs : körhinta. *Beűtem a ringispírbe.*
 rohaccog P : rohadt szög, ahonnan az eső szokott jönni.
 rospont P : előfogat. *Rospontra kő neki mennyi.*
 rothād a hó Cs : fogy, gyengül, süpped.
 rózán Cs : józan.
 rüggöny Cs : röntgen. *Vót itt a rüggönyönn? Mēntem a rüggömbe.*
 sājforkeszkenyő Ge : szövetkendő.
 sājka Gr : csésze.
 sājta ~ sājtal Cs : sótlan. *Minő az a leves, sóss-i, sājta?*
 sāndrikó Gr, svāndrikó Cs : érthetetlenül, hadarva beszél. *Nímető svāndrikóták.* Cs.
 sārgāsēmő szívā Cs.
 sāványó szél Cs, P : hideg, éles szél : *Sāványó szél fúj.* P.
 sēntéss (-et) Gr. kancsó.
 símit Cs : meszel.
 sīntālpáz Cs : síel. *Nem mēgyüng Zsibricérē sīntālpáznyi?*
 slēbdām beszī P : selypít.
 sōfőr P : sofőr.
 sūg P, r.: hossz mérték : *Ēggy ölbe vót tisz sūg, éty sūgbā tisz cól.*
 sustyog Cs : szöszmötöl. *Nem mēntünk sēhová, | Pogrāmbā kiszőlődünk, | csāk sustyogunk.*
 sūhōjt P : füttyent. *Sūhōjtött a jeddző házátó.*
 sūsny Cs : gyatra. *Bē sūsnye ez a fá!*
 svāndrikó Cs, l. sandrikó.
 szárvápiz Cs : borraivaló, amit a hajcsár kap a marha megvásárlójától.
 szárváss (-át) Gr : kifli : *Szárváss (r.) ~ kifli.*
 szárvó Cs : szarufa.
 szavazat P : szavazás, választás.
 szēkēcse Cs, P : kisszék.
 szēme kúpāja P : szemgödre.
 szēmērkā Cs, szēmērkā P : szemereg.
 szēngyisznó (r.), szēndisznó, sūndisznó Cs : sündisznó.
 szēszőrē hágy, elereszt Cs : felügyelet nélkül, gazdátlanul hagy. *Szēszőrē nem lehet hānnyi hátārbā a márhat. Szēszőrē háttā a libākot. Szēszőrē eleresztjik.*

szív (-ot) Cs, r.: szív.
szobá Cs, Gr, *szoba* P: padlás.
szófirög (-rget) Ge, P: szú.
szokoss (-át) Cs: otthonos. *Én itten szokoss vágyok.*
szőlőpásztor Cs, *szőlőpásztor* P: szőlőhegyi csósz.
szőrkeszkenyő Cs, Ge, P: gyapjúkendő.
szuglya ~ szuglyá Gr: házköz; két szomszédos ház között hagyott üresség,
 hogy az esővíznek az ereszről legyen hova lecsurogni.
szűrőzsdrát Cs: tüskésdrót. *Odá számítok ánnyi tizenkét sor szűrőzsdrátot.*
született Cs: *Születét víz vót (az a pálinka). Születét tej vót (a tejfel).*
tehenesgazda P: akinek nincsenek ökrei és tehennel dolgozik.
télőfoja Gr: telefonpózna.
térbityő P: térdel.
terhês motor Cs: teherautó.
tértypuhâr Cs: térdkalács.
törökmuzsiká Cs, Gr, *törökmuzsika* P: harmonika.
trétyog Cs: állandóan beszél. *Szājja nem áll ennek a lyänkának, mingyik trétyog.*
tíblábó P: lábatlankodik. *Ēmégýek, mit fogok ot tíblábónyi.*
tokmányoró Cs: hosszúorrú.
tukácsoró Cs: piszeorrú.
túkászkogyik Cs: keresgél, kotorász. *Csák nálám túkászkodot mindénütt.*
tüzé Cs: fűt.
tyúksegógombá Cs: csiperkegomba.
tyúkörlómádár Gr, *tyúkörlómádár* Cs: héjja.
tyűzgép Cs: cséplógép.
uprê Cs: nosza, gyerünk. *Uprê, ászongyá, mënny elôttem!*
űteminy P: ültetmény.
vákog Cs: bolyog. *Aggyig vákoktám, vákoktám, még étalátám a állomäsre.*
váláhá Cs: valamikor. *Ucs csinász, mi váláhá Áncsur.*
válámikor Cs: valahányszor. *Válámikor gyisznótor vót, mingyig emlégette.*
várjá (-āk) Cs: varjú.
vendikkés P: evőeszköz készletből való kés.
vérêskêrszt Cs, P: mentőkocsi.
vígigruha Cs: öltöny.
visellöss (-et) Cs: állapotos. *Mikor visellôs vót a bodoki lyänkâ tőlem, nem vótam észenn.*
vonít a lábärê Cs: vonszolja a lábát. *Nízd, huyám vonít a lábärê.*
zurboss (-at) Cs: zavaros. *Zurbos még, még nem tiszta (az újbor).*
zsëlib P: zsilip.
zsufanýá, Cs, Ge, *zsufonya* P: merítőkánál.

SIMA FERENC